

INLEIDING

Minderjarigen beschermen, koste wat het kost

Voodoo connection

Eind mei sprak de correctionele rechtbank van Brussel zware straffen uit voor een grootschalig Nigeriaans netwerk dat meisjes seksueel uitbuitte. Mama Leather, een in het milieu welbekende madam, werd samen met haar medeplichtigen veroordeeld voor mensenhandel. De feiten wogen zwaar: meer dan dertig slachtoffers, vaak minderjarig, werden met geweld gedwongen zich te prostitueren. Myria stelde zich burgerlijke partij in de zaak die misschien nog een vervolg krijgt. Het dossier kreeg veel weerklank en is tekenend voor een onderbelichte realiteit: de macht van de Nigeriaanse netwerken in het prostitutiemilieu. Jonge, vaak erg jonge meisjes worden in hun thuisland 'op bestelling' gerekruteerd en een rad voor de ogen gedraaid. Tijdens hun levensgevaarlijke reis naar Europa worden ze vaak mishandeld of verkracht. Ze eindigen hier in circuits van gedwongen prostitutie en voelen zich daartoe gebonden door een schuld – zowel financieel als psychologisch – die ze in hun thuisland maakten. In zijn aanbevelingen ijvert Myria voor een beter begrip van dit onaanvaardbare fenomeen in het Europa van de 21^{ste} eeuw. We pleiten ervoor om de slachtoffers de nodige psychologische ondersteuning te bieden om de vooodoobezwering te doorbreken. Nigeriaanse ex-slachtoffers die hen dat voordeden, kunnen daarbij helpen. We bevelen ook aan dat politiediensten gesensibiliseerd worden dat ze de meerderjarigheid van die jonge meisjes in vraag mogen en kunnen stellen en ze kunnen aanmelden bij de Dienst Voogdij als niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Niet gespeend van enig cynisme eisen de netwerken vaak dat hun minderjarige slachtoffers zich uitgeven voor meerderjarigen of sporen ze hen aan om een asielprocedure op te starten om een legaal statuut te bekomen. Op die manier wanen ze zich beter ingedekt voor de gedwongen activiteiten. In 2017 waren de Nigeriaanse slachtoffers van seksuele uitbuiting goed voor een derde van alle personen die dat jaar in de slachtofferprocedure stapten.



François De Smet, directeur

Minderjarig, in hoogste nood

Typisch voor Nigeriaanse netwerken is het gebruik van vooodoorituelen en veel geweld. Een ander sinister handelsmerk is dat ze zonder scrupule een beroep doen op minderjarige slachtoffers. We focussen in dit rapport op minderjarige slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel. Het groeiend aantal minderjarige transmigranten dat door België trekt maakt het onderwerp bijzonder actueel: in 2017 werd bij 17% van de aanhoudingen in het kader van transmigratie een signalement van niet-begeleide minderjarige vreemdeling overgemaakt aan de Dienst Voogdij. Terwijl het aantal aanhoudingen in het kader van transmigratie lichtjes daalt tussen 2016 en 2017, stijgt het aantal aanmeldingen van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bij de Dienst Voogdij naar aanleiding

van die aanhoudingen: van 1.108 in 2016 tot 1.582 in 2017. Ook al geldt België als een model in de strijd tegen mensenhandel, er is nog ruimte voor verbetering op het gebied van minderjarigen zoals GRETA aangeeft in zijn rapport van 2017. De expertengroep moedigt de overheden aan om proactief minderjarige slachtoffers te identificeren, met name door eerstelijns werkers beter op te leiden. GRETA beveelt ook aan iets te doen aan het probleem van de verdwijning van niet-begeleide kinderen door te zorgen voor voldoende veilige overnachtingsplaatsen.

Het is bovendien betreurenswaardig dat mensen zonder verblijfspapieren die worden aangehouden, eerder beschouwd worden als 'illegalen' dan als mogelijke slachtoffers van mensenhandel. Dat is ook zo bij meisjes die zich voordoen als meerderjarigen en die mogelijk slachtoffer zijn van mensenhandel. De eenheden van de lokale politie die de prostitutiewijken controleren, zouden de zaken systematisch vanuit die hoek moeten bekijken en beter gevormd moeten worden over de slachtofferprocedure en het specifieke statuut voor

Mensen zonder papieren worden bij hun aanhouding vaak in de eerste plaats als 'illegalen' beschouwd en niet als mogelijke slachtoffers van mensenhandel.

slachtoffers van mensenhandel. Daar moeten dan ook de nodige middelen tegenover staan.

Ook in smokkelzaken duiken veel minderjarigen op. Dat is per definitie zo bij de Nigeriaanse netwerken die hun slachtoffers, minderjarig en meerderjarig, illegaal naar Europa brengen om ze uit te buiten in het kader van mensenhandel. Maar ook als er geen uitbuiting mee gemoeid is en België de eindbestemming of doorreisland is. De actualiteit van de laatste maanden bewees dat maar al te vaak. In mei 2018 riep de tragische zaak van de kleine Mawda heel wat vragen op: waarom werden de procedures voor de detectie van slachtoffers van mensensmokkel niet correct gevolgd? Hoe verliep de identificatie van de vermoedelijke slachtoffers? Werd de smokkelexpertise van de Vlaamse gerechtelijke arrondissementen langs de E40 correct gedeeld met de andere arrondissementen, ook die van Wallonië waarnaar de smokkel zich verlegt? Los van de tragische dood van een meisje, illustreert deze zaak dat de strijd tegen mensensmokkel een stuk efficiënter kan. Daarom hebben we ons burgerlijke partij gesteld: in de hoop dat er een antwoord komt op

De opname van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen kan beter: door het gespecialiseerde opvangcentrum Esperanto te ondersteunen en te erkennen én een soortgelijk centrum op te richten in Vlaanderen.

al die vragen. Het businessmodel van de smokkelaars moet doorbroken worden: niet alleen door hun financiële middelen droog te leggen, wat een meer doorgedreven internationale samenwerking vergt, maar ook door nog meer nadruk te leggen op het criminele en levensgevaarlijke karakter van de acties die de smokkelaars ondernemen, en door nog meer

de plaatsen te controleren waar ze op heterdaad kunnen betrapt worden. Het is ten slotte belangrijk om duidelijker het onderscheid te maken tussen de smokkelaars en hun slachtoffers: tegen de smokkelaars moet hard opgetreden worden, niet tegen de migranten die hen betaalden. Dat vereist investeringen in de opvang van slachtoffers en in een beter slachtofferstatuut mensensmokkel zodat hun verklaringen kunnen gebruikt worden als wapen tegen de smokkelaars.

Een moeilijk te vatten fenomeen

Elk jaar proberen we de beschikbare cijfers over mensenhandel en mensensmokkel beter samen te brengen en te behandelen. Daarbij vormt de diversiteit van de bronnen telkens een probleem. Dit jaar focussen

we op de cijfers van het aantal aanhoudingen in het kader van transmigratie en het gevolg dat eraan gegeven werd. We hebben ook meer details over de evolutie van het aantal aanhoudingen en hun gevolg per nationaliteit. Ook de data van de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) zijn gedetailleerder en leveren meer inzicht in de cijfers van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Samen met de politie is ook een belangrijk methodologisch werk opgestart rond de kwaliteit van de gegevens om zo de inbreuken in het kader van mensenhandel en mensensmokkel beter in kaart te brengen.

Wat leren de cijfers ons verder? De gegevens van DVZ over het aantal personen die in de slachtofferprocedure stapten tonen een toename van het aantal slachtoffers van seksuele uitbuiting (37 in 2013 tegen 55 in 2017) en een daling van het aantal slachtoffers van economische uitbuiting (79 in 2013 tegen 65 in 2017). Het aantal inbreuken voor mensensmokkel verdubbelde tussen 2013 en 2017. Het is echter moeilijk te zeggen of het een groeiend fenomeen betreft of het resultaat is van meer aandacht en middelen van de politie. Interessant: 63% van de personen die in 2017 in de slachtofferprocedure stapten voor mensensmokkel zijn Irakees.

Expertise opbouwen en uitwisselen

Zoals elk jaar wijzen we erop dat, ook al werd er vooruitgang geboekt, de structurele financiering van de opvangcentra voor slachtoffers ontoereikend blijft en een blijvende bekommernis is. De actualiteit van het afgelopen jaar bewees meermaals dat de expertise van de drie centra van kapitaal belang is en operationeel zou moeten zijn over heel het grondgebied. Bij onze aanbevelingen stellen we ook voor om de opname van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen te verbeteren door het gespecialiseerde opvangcentrum Esperanto te ondersteunen en te erkennen én een soortgelijk centrum op te richten in Vlaanderen. Omgekeerd zou de expertise in de bestrijding van mensensmokkel die in Vlaanderen en Brussel aanwezig is beter moeten gedeeld worden met Wallonië. Ook in de strijd tegen mensenhandel is er ervaring en expertise aan beide kanten van de taalgrens die beter zouden moeten gedeeld worden. De duurzame bescherming van minderjarigen is een prioriteit die de institutionele, bestuurlijke en culturele tegenstellingen kan en moet overstijgen.

François De Smet,
Directeur